

KURJER LITIEWSKI

w WILNIE DNIA 12. Grudnia V. S. ROKU 1805.

R O S S Y A

S. PETERSBURG VS. 8 grudnia. Z miasteczka Holitsch odebraliśmy doniesienie nast. pisane d 23 listopada. Wyniszczone siły dworu Wiedeńskiego, nie szczęścia i klęski których doznał, nakoniec niedostatek żywności i furazów, przymusiły Cesarza Rzymskiego, bez względu na silne i waleczne wsparcie od wojsk Rosyjskich, w tych d. zawrzeć z Francją umowę, za którą wkrótce musi nastąpić pokój ostateczny. Imperator Jmć całej Rosyji przybywszy na pomoc zprzymierzeńcowi swojemu, nie miał zamiaru innego, iak tylko dać onemu ratunek, i odwrócić niebezpieczeństwa grożące Monarchii Franciszka 2. Widząc zaś w okolicznościach dzisiejszych obecność wojsk swoich w Austriackim państwie już nie potrzebną, rozkazał im powracać do Rosyji. Wkrótkim czasie będą ogłoszone doniesienia urzędowe o czynnościach wojennych, iakie zaszły przed wstrzymaniem nieprzyjacielskich kroków. D. 24 listopada J. J. M. rano o 10 godzinie pożegnawszy Franciszka 2 w Holitsch, w dobrém zdrowiu przedsięwziął drogę do S. Petersburga.

MINSK. Miesiąca Junij 11 d. był dniem powszechności i całej rodziny żałobnym; śmierć zabrała z tego świata JW. J. Pana Adama, Stanisława, Michała Chmarę Tajnego Sowietnika Imperium Rosyjskiego, Wojewodę Mińskiego, Rotmistrza Kawaleryi Narodowej W. WXL. Starostę Gizowskiego i Jezierskiego, Orderow, S. Aleksandra Newskiego Rosyjskiego, Orła białego S. Stanisława Polskich Kawalera, w dobrach własnych Siemków zwanych, w Gubernii Mińskiej; żył lat 85; w ciągu pożycia swego, będąc od Opatrzności Najwyższej darami w powszechności całej przyjemni osypany, umiał u Monarchów swoich wspaniałych i dobroczynnych, zasłużyć na względy; którzy szacując w nim cnotę, Urzędami wysokimi, Orderami i prezentami kosztownymi uwieczniali. Stopniami idąc do pierwszych zaszczytów, bō od Łowczego Woiewództwa Mińskiego, na Sekretaryą Pieczęci W. X. Litt: Vice Instygatoryą W. X. L. Instygatoryą Wielką Litt: Kasztelanią Mińską, aż do ostatnich posiadanych dostojństw, wzywany będąc, wiele Kommissyi i Kompromissów odsadził, w Kommissyi Skarbowej Litt: zasiadał, w Assessoryi prezydował, zastępując Kanclerza W. X. L. Łaskę Marszałkowską Trybunału Gł; W. X. L. przez rok trzymał; na Seymikach zawsze prezydował, i inne obywatelskie posługi dopełniał; a to z największą chwałą cnoty i sprawiedliwości, zalecającej jego osobę, z przymiotami rzadkimi, które dawały okrassy tym zaszczytom, i zdatnością. W roku 1793. był na czele Delegacyi do Najjaśniejszey wszech Rosyji Imperatorowej Wielkiej Katarzyny 2. Umiał połączyć w tém urzędowaniu, dostojństwo doskonałego z przymiotów Senatora, wierność Majestatowi, cnotliwość nawykłą, obywatelstwu, i posługę stanowi Rycerskiemu. Ta Monarchini zaszczyciła go Tajnym Sowietnikowstwem i prezentem Tabakierą kosztowną. Najjaśniejszy zaś Imperator Paweł I. Orderem Aleksandra Newskiego. Mąż ten dla kmiotków był oycem i dobrodziejem; i teraz pamiątkę zostawił, darowawszy im, całoroczny wszelki podatek Monarchiczny, a sługom różney kondycyi, podwójną pensją roczną opłacić przeznaczył, zobligowawszy żonę swoją jedną z najlepszych i najprzykładniejszych, gdyby z swoich dochodów, ten wydatek zastąpiła. Był przykładem Kościołowi, czyniąc nowe fundusze w Gizach i Gródku, murując tamże domy Boże, iakoteż i w Dubrowach dziedzicznym majątku, gdzie przeznaczył zwłoki swoje złożyć. Upadł cedr, dla familii w smutku pogrążoney i sierociałey nayszacowniejszy i nayoźdobniejszy, zgasła

(1)

nadzieia słodka dla oney; czarna krepa okryła wszystko; i tę dobroczynną rękę, która hojnie opatrywała krewnych i biednych. Nie wyliczając dalszych najlepszych czynności tego szanownego męża, oddać należy świadectwo popiołom jego. że żył cnotliwie, i zaniósł z sobą do grobu powszechną miłość, szacunek familii i obywatelstwa.

B R Y T A N N I A W.

LONDYN 3 grudnia. Jak wielki jest przemysł i chytrosć ludzi na podniesieniu i upadku papierów publicznych zyskiwać przywykłych, iak mało im kosztują najniegodziwsze sposoby, niedawny przykład nauczył Anglików. D. 25 listopada wychodzi z Texel pod żagle statek mały pod białą flagą. Kommandant spotkany blisko brzegów od Kapitana fregaty Flora przed portem Batawskim krążący, oddaje onemu listy bardzo ważne; te do Admirala Russel przesłane do Yarmouth ztamtąd idą do Londynu. Zwołani Ministrowie czytali pismo Admirala Batawskiego Kikkert, z okrętu Brutus, 25 listopada donoszące, iż w Hadze urzędową wiadomość odebrano o podpisanym pokoju pod murami Wiedeńskimi, między Francją i Austrią, która nieprzyjaciółom ustępuje Tirol i Wenecją, w ich rękę zostać mające do podpisania ostatecznego traktatu. Arcy X. Karol umarł. Inne warunki niewiadome; słyhać tylko, iż ten jest między drugimi, że Franciszek z Napoleonowi ma wypłacić 40 mill. franków.

Tak niespodziana wiadomość zadziwiła Ministrów; zgromadzili się wnet na radę wszyscy, do której zaproszono posłów Mocarstw zprzymierzonych. Austriacki oświadczył wyraźnie, iż ta wiadomość o zawartym pokoju, niepodobną jest do wiary. Z obywatelów iedni według zwyczaju twierdzili, zaprzeczali drudzy. Czekałiśmy więc niecierpliwie późniejszych doniesień od ładu. Przyszły w tydzień pisma publiczne Batawów; gdzie gdy żadney wzmianki nie znaleźli Anglicy o tak ważnych przypadkach, dopiero naostatek domyslać się zaczęli, że to być musi wynalazek nowy wexlarzów, którzy zapewne wyrachowali wcześniej, iak wiele osob uwieść mogą, iak wiele z ich błędu korzystać. Kapitan zaś fregaty Flora d. 29 listopada przesłał Admirala Kikkert odpowiedź na list wiadomy.

Odebraliśmy nowe doniesienia z Indyi wschodniej. Admirala Trowbridge prowadząc flotę kompanii do Bengalu, spotkał na drodze między przygórką dobrej nadziei i wyspą Francuzką Admirala Linois; ten chociaż miał tylko okręt lin. Marengo i fregatę, uderzył na Anglików; lecz wkrótce ogniem porażony ustąpił. Mógł być poymiany, gdyby mu wiatr nie posłużył, i statki lekko zagięł niosące. Wódz nasz udał się do wschodnich dzierzaw. Linois pośpieszył do Przygórką pomienionego, czyli go przymusiła do tej żeglugi potrzeba naprawy okrętów, rozkaz powracania do Europy, alboteż miał wiadomość o naszym przedsięwzięciu podbicia tej osady. W ostatniem zdarzeniu, ten Francuzki posiłek na mało się przyda, i bynajmniej nie przeszkodzi G. Baird i Kapitanowi Popham wykonać rządu swojego zalecenie.

Tymczasem kompania Indyjska bolesną klęskę poniosła: 3 iey bogato ładowne okręta zginęły; Brunswick zabrał Linois; Orcan i Sarach żeglując utonęły. Linois do Przygórką zawinął 25 Września; Baird 3 października ruszył z Madery; być może, iż spotkają się w drodze; alboteż wódz Angielski nieprzyjaciół w porcie już nie znajdzie. Przyszły razem z temi inne doniesienia z osad Azyatyckich; lecz dawne są albo małej wagi; ła-

dem czekamy nowszych i ważniejszych. Wielkorządca Margrabia Corwallis nie przybył jeszcze do Indyi, troskliwie oczekiwany od wojska, urzędników, mieszkańców. Wszystkie okręta r. terazniejszego wysłane od kompanii szczęśliwie stanęły na miejscu; o siłach, związkach, zamysłach Holcara, innych Marattów, o zprzymierzeniu się przeciwko Anglikom w roku XX. nic pewnego; o wojnie Ceylańskiej głuche milczenie, iakoteż o eskadrze Batawskiej Adm. Hartsinck, która własnych osad pilnie, nie przykrząc się bynajmniej handlowi i żegludze naszej.

Adm. Cornwallis z częścią floty port Brestęński zamykającej do Falmouth zawinął, to jest z 11 okrętami lin. 8 zostawił pod Ouessant krążących, ażeby uważały nieprzyjaciół obróty. Słychać iż Admiralicja przez całą zimę ter. postanowiła tym sposobem małe eskadry tylko utrzymywać obecne czynności, ażeby Opozycja, iak dawniej, nie narzekała, iż wszystkie razem na przypadek narażamy. Gdyby jednak nieprzyjaciół gardząc szczupłą naszych liczbą, których przed sobą widzi, nie ośmielił się wychodzić z portu, i przedsiębrać dalekie wyprawy, Cornwallis w Falmouth, Plymouth, Torbay zawsze mieć będzie do żeglugi gotowe eskadry, któreby strażniczą wesprzeć mogły w potrzebie.

Z już wojsk naszych dywizye mamy w Hannoverze; iak tylko powrócą statki użyte do ich przewiezienia, wysłamy 3. Już na ten koniec wojenny departament wybrał, i do portów sprowadził kilka regimentów konnych i pieszych; wszystkie czekają hasła. Tadywizya składać się będzie z głów 10 t. pod kommandą G. Dundas; nie wątpimy, że iak z pierwsze, przy uściu rzek Elby i Weser wyląduje. Naywyższe hetmaństwo wszystkich wojsk na żołdzie Angielskim służących w Saxonii niższej otrzymał Lord Catchart, i za tę dostojność Królowi, podczas audyencyi publiczney złożył podziękowanie. XX. d' Yorck i Cambridge według dawnego układu, na wiosnę ledwie poprowadzą wojska nowe; wtenczas Mocarstwa zprzymierzone objawią światu, iaką wyprawę morzem i lądem wykonać przedsięwzięły, dla przymuszenia powszechnych nieprzyjaciół do sprawiedliwego pokoju.

D. 1 grudnia potęga morską Brytańii W, według rachunku Admiralicji, liczyła: 129 okrętów lin. do służby użytych, od 120 do 64 arm. 19 statków od 50 ar. 150 fregat, 475 żagłów mniejszych, ogółem różney wielkości statków uzbrojonych dziś mamy 773. Nadto znajduje się w portach nie użytych 75 okrętów lin. 64 fregaty, 130 statków mniejszych.

D. 5 odprawiło się w naszej stolicy dziękczynne nabożeństwo, uroczystym nad inne obrządkiem, za zwycięstwo w Trafalgar odniesione. Wszystkie kościoły nad zwyczaj popolity napełnione były. Widziano razem zmieszanych cudzoziemców, Anglików, Irlandczyków i Szkotów, Ministeryalnych i Opozycyjnych, ludzi wiekiem, stanem, religią, opiniami politycznymi najbardziej różnorodnych. Zdawali się zająć wszyscy tą iedynie myślą i uwagą, że ten jest d. tryumfu narodowego. Po wszystkich świątyniach zbierano pieniądze dla maytków ranionych w bitwie, dla wdów i sierot ludzi poległych. Maiętnieysi i ubodzy hoyną sypali ialmużnę; złożyły się znaczne summy, które wystarczą obficie wszelkim potrzebom nieszczęśliwych. Podobne wiadomości wkrótce odbierzemy z drugich miast handlowych i możnych. W Londynie tak wielkiego ludzi tłumu nie widziano za pamięci ludzkiej; w kościołach wiele osob zemdlalo.

W liczbie tak nieskończonej nie było zapewne człowieka, któryby o Nelsonie nie pomyślał, i nie błogosławił pamiętce rycerza za oyczyzną chwalebnie poległego. Zwłoki zwycięzcy przybyły naostatek do Spithead na okręcie Victory. Chciał Collingwood przesłać one z fregatą Euryalus; lecz maytkowie pomienionego statku żądali usilnie, ażeby im samym pozwolono tę posługę ostatnią dopełnić dla ulubionego wodza, z którym tylekroć tryumfowali. Jak tylko Victory do portu zawinął, wszystkie w nim znajdujące się okręta witały flagą, za hasłem przez kommanderującego Adm. Montague wzniesionem; wkrótce nastąpiło z armat strzelanie, które co minutę powtarzano; dopóki ciało Nelsona z okrętu

zdięte, na Królewską Yachtę przeniesione, do Greenwich nie odeszło.

Collingwood pisał do Admiralicji d. 9 listopada z pod przygórka Spartel. Donosi, że lista zabitych i ranionych Anglików pod Trafalgar jeszcze nie jest zupełną iak dawniej przestał; przydać do niej potrzeba ludzi wielu z niektórych okrętów, o czém wiadoma burza przedzy wiedzieć i donieść nie pozwoliła wodzowi. Wyraża, iż nieprzyjaciele sami załuią Nelsona; Solano gdy pisał do wodza Angielskiego względem przyięcia ranionych Hiszpanów, użył papieru i laku czarnego. Tenże naszym okrętom przysłał wino i żywności wiele, pokazując, iż nawet podczas wojny zaciętej ludzkość praw swoich nie traci w narodzie oświeconym. Píše jeszcze, iż z 4 okrętami płynie sam do Gibraltaru dla małej naprawy; zostawiając z 6 Adm. Duckworth dla zamknięcia portu Cadix. Do Anglii odesłał Collingwood 16 lin. które do służby mniey zdawnymi stały się w Trafalgar. Wszystkie, iak słychać, przybyły pomyślnie, tak iż żadnego Anglii nie straciła, w bitwie, następującej nawałności, i podróży. Mylna więc podobno będzie powieść Hiszpanów zwycięzonych, którzy swemu rządowi donieśli, żeśmy niektóre okręta sami spalili, drugie utoneły, inne osiadły na piaskach. Które były w ostatnim przypadku, podniesione są wszystkie.

Dziś potęga Brytańii w Gibraltarze i pod Cadix wynosi 25 okrętów lin. albowiem Admiralicja coraz nowe posiłki wysłała; tak niedawno jeszcze ruszyły do Collingwooda Formidable, London od 98, Repulse od 74. Chociaż albowiem nieprzyjaciół osłabiony jest przegrana, może zebrać znaczną w tych stronach siłę, mając wiele okrętów uzbrojonych w Toulonie, Carthagenie, i Cadix. Tych liczbę, które z bitwy do portu ostatniego trafiły, pomnożył Argonauta Francuzki, iak wyznaie Collingwood. Ażeby zaś wszystkie połączyć się nigdy nie mogły, i powtórnie wynieść na wyprawę, Anglikom przestrzegać pilnie zalecono.

Poymany Adm. Villeneuve przybył do Anglii na fregacie Euryalus; jest nieco chory; bronił się do upadku; na okręcie jego Bucentaure liczyliśmy zabitych 365 ludzi, ile ich ledwie zginęło na całej flocie zwycięzkiej, ranionych 219. Gdy już prawie człowieka nie było do boju zdolnego, wódz ratunku nie widząc, flagę zpuścić rozkazał. Na okrętach wziętych pod Trafalgar zdobyliśmy armat 1866; każdy z naszych 16 powracając do oyczyzny, przyniósł ienców 300 naywięcej Francuzkich; Hiszpanów prawie wszystkich do Cadix odesłano. W powszechności mówiąc, tych najbardziej mężstwo i wytrwanie w boju nieszczęśliwym zwycięzcy chwalaia.

Kilko d. przed zgonem Nelson pisał do przyjaciela swojego Davison. List cały tchnie nadzieją pewnego i wielkiego zwycięztwa, byleby tylko zprzymierzeńce pokazali się na morzu; lecz razem Admirał zdawał się przeczuwać śmierć nieuchronną dla siebie. Wiele o nim anekdotów dziś powiadaia, iak czynić zwykliśmy względem wszystkich ludzi wielkich i sławnych, którzy na świecie graia role okazałe.

Zasłużony Adm. Kingsmill umarł lat mając 73. O eskadrze Rochefortskiej Kap. Lallemant nic pewnego nie mamy; tylko jest wiadomość, że 23 wydartych nam okrętów odesłał do Teneriffy; jeżeli sam z potęgą całą znajduje się w tej wyspie, do prawdy będzie podobną powieść, iż do Indyi wschod. lub zachod. żeglugę przedsięwziął. Po Nelsonie pozostała wstęgę czerwoną Król oddał Adm. Strachan. Papiery nasze utrzymują się w dobrym stopniu; bynajmniej nie zaszkoziła im zmysłowa powieść o lądowym pokoju, gdyż prędko upadła. Minister Pitt przyszedł do zdrowia. Lord Harrington wyjechał na poselstwo. Szwedzkie okręta w portach Angielskich będące rozkaz odebrały od rządu swojego, nie wychodzić odtąd pod żagle bez wojennej straży; albowiem Francuzcy korsarze nie małą liczbę bezbronných zagarneli.

G. Fox Gubernator Gibraltaru był niedawno zaproszony na rozmowę przez radę Medyków Hiszpańskich, i 3 lekarzów przysłanych z Paryża, w których liczbie znajdował się Desgenettes dozorca niegdy szpitalów Francuzkich w Egipcie; prosili wszyscy, ażeby się im

godziło konferencyi kilka odprawić z lekarzami Angielskimi, którzy obecni byli w Gibraltarze, gdy gorączka żółta zwana w twierdzy panowała. Jedni drugim chcą udzielić własne doświadczenia, i wiadomości nabyte względem skutków straszliwej choroby. Gubernator zezwolił na prośbę słuszną, której celem jest przyniesienie ulgi i ratunku cierpiącej ludzkości.

Sidney Smith częste rozmowy miewa z Ministrami i Admiralicją. Pierwsza jego wyprawa skutku nie wzięła, iak wiadomo, dla przeciwnych wiatrów. Podobno wkrótce nastąpi druga, do której w portach wschodnich wiektorakie przygotowania widzimy. Chociaż Admiralicja nic dotąd o pierwszém przedsięwzięciu nie rzekła, wiadomo jednak, żeśmy nic nie utracili, prócz kilku machin do spalania flotylli nieprzyjacielskiej użytych, które w liczbie 6, bez żadnego człowieka, z odległości wielkiej puszczone wiatrem pomyślnym ku brzegowi, nie sprawiły spodziewanego skutku; iedne z nich fałą skołotane utoneły, drugie nie doszedłszy jeszcze miejsca zamierzonego, na głębini morskiej wyleciały na powietrze. Niektórzy rozumieją, że wyprawa do Boulogne iuz przedsięwzięta i przygotowana, jest pokrywką tylko; prawdziwy zamiar Sidneia ma być zniszczenie potęgi nieprzyjacielskiej w Brest i Anvers.

FRANCYA

PARYZ 2 grudnia. Według nowych raportów od Masseny przystanych, armia jego postępuje wgląd Austriackich krajów za Arcy X. Karolem; Tirol cały jest w mocy naszej; G. S. Cyr przybył do prowincyi dawniej Weneckich. Pokazało się z innych doniesień, iż Król z Sycylii nie pojechał z familią do Palermo, lecz po umowie zawartej z Napoleonem względem obojętności Królestw jego, został spokojnie w Neapolu, zatrudniając się dziś naybardziejzie z bogaceniem swoich Muzeów drogiemi zabytkami starożytności, które codzień dobywają z rozwalin Herculanium i miast innych.

Anglicy po ostatniem doświadczeniu nic jeszcze nowego nie przedsięwzięli dla spalania w Boulogne flotylli; nawet część znaczniejsza nieprzyjacielskiej eskadry oddaliła się do brzegów swoich, zostawiając blisko naszego statków kilka. Adm. Lacrosse czyni naywiększą ostrożność; cokolwiek mamy lądowego żołnierza w tej stronie, wszyscy czuwają we dnie i nocy.

Z drugich portów nie przychodzą żadne wiadomości; czasem tylko zawiiają korsarze prowadząc dość liczną zdobycz, między innymi niemało Szwedzkich okrętów; lecz te powodzenia cóż są w porównaniu z klęską pod Cadix zadaną.

Do okolic miasta Toulouse przybyła wojsk Hiszpańskich dywizya. Kommenderujący w tém mieście G. Chabran w odezwie do żołnierza Francuzkiego donosi, że wolą jest Napoleona, ażeby zprzymierzenie przyjąć i traktowani byli na wzórziomków dla obrony powszechny uzbromionych. Po wielu miastach Hiszpańskich otworzono subskrypcyą dla maytków ranionych w bitwie, iakoteż dla wdów i sierot poległych. Jest pogłoska, że miasto Trieste osadził Massena. Bacciocchi X. Luki i Piombino 400 żołnierzy swoich posłał na załogę do wyspy Elba, według obowiązku z inwestyturą przyjętego. Słychać, iż wódz armii we Włoszech wojującej zakończył krótką lecz trudną kampanią, przez umowę z Arcy X. Karolem podpisaną; trzeba na to urzędowego potwierdzenia.

PRUSSY

BERLIN 7 grudnia. Gubernator naszej stolicy, prawie naydawniejszy z żyjących towarzyszków W. Fryderyka, Feld Marsz. Moellendorff pośpieszy za armią. Chciał iemu dozwolnić spoczynku wysłużonego Monarcha; lecz sam prosił, ażeby mógł służyć jeszcze, oświadczając, iż to przyimie za naywiększe dobrodzieystwo; starość, przydał, nie przeszkodzi bynajmniej pełnić obowiązki wodza; na czele armii Pruskiej, zdaiem się że sił przybędzie. Cała potęga Monarchii jest ruszona, żaden prawie regiment nie został w domu. Liczyć możemy dziś pod bronią ludu 300 t. Bardzo wielu żołnierzy Austriackich, którzy rozmaitym sposobem uszli

z Francuzkiej niewoli, do wojska naszego przyjęto. Ciągną dywizye do Saxonii, Hannoveru, Westfalii; inne zgromadziły się w Szląsku, inne w Cyrkule Frankońskim. Gdy nasz garnizon w pole wychodził, przeprowadzał Fryderyk 3; ieden z braci jego umieszczony w piechoty gwardyi; w konney drugi.

Zdaie się, że duch W. Fryderyka dziś ożywia Monarchią. Zapal jest powszechny Ludzie naystarsi przypominają sobie, iak wojska Pruskie ruszyły w r. 1741 i 1756. Pospólstwo bierze za wróżbę szczęśliwą, że Berliński garnizon z miejsca wyszedł 5 grudnia, w d. do roczney pamiątki zawołanego zwycięstwa, które nieśmiertelney pamięci Król odniósł nad Austriakami r. 1757. Wszyscy obywatele są gotowi ofiarować majątek i życie, gdy każe potrzeba, na utrzymanie honoru narodowego, i przywrócenie powszechny spokojności. Juz niektóre miasta i prowincye oświadczyły dostarczać wojskom konie i żywność. Brzmia po całym Królestwie odgłosy wojenne; kiedy jednak, i gdzie zacniemy dokazywać czas odkrycie. Na teatrach tutejszych często grane bywa ią sztuki do zapalenia rycerskiej ochoty służące, iedna między innymi naybardziej, Oboz Wallensteina, od Oficyerów i żołnierzy zawsze z oklaskiem przyjęta.

RZESZA NIEMIECKA

STRALSUND 6 grudnia. Jutro Król Gustaw Adolf przez Damgarten, Rostock, Gadebusch wyjeżdża do Ratzburga, gdzie mieć będzie główną kwaterę. Wojska Szwedzkie na 2 dywizye są podzielone; 1 iak wiadomo, znajduie się iuz w kraju Hannoverkim; 2 do niejakiego czasu ma zostać na prawym brzegu Elby, między Domitz i okolicą Hamburga; ta ruszy gdy czas przyjdzie zagaienia kampanii. Przybył do Monarchy z Stockholmu Feld Marsz. Fersen. W świcie Gustawa Adolfa znajdują się GG. Steenbock, Horn, Froelich, Platen. Naczelnikiem dywizyi 2znaczony Graf Moerner.

HANNOWER 8 listopada. Wojska zprzymierzone zbliżywszy się do twierdzy Hameln, zniosły straż Francuzką z 80 ludzi złożoną, która w niejakiej odległości od murów stała; poymanych do nas przystano. Tym sposobem zagaioną została kampania, i zaczęły się kroki nieprzyjacielskie w Niemczech półn. wkrótce ważniejszych przypadków i oblężenia twierdzy pomienionej, a zatem oswobodzenia zupełnego Hannoveru spodziewać się trzeba. Z drugiey strony, wojska Pruskie wielo kolumnami razem ruszyły ku południowi, iedne od nas i z Hildesheim do Goettingen, drugie z Berlina przez Saxonią do Frankonii. Te nawet regimenty, które były w prowincyach Bremen i Verden, idą do głównych obozów. Król Szwedzki za dni kilka tu spodziewany.

HEIDELBERG 2. grudnia. D. 28. listopada małżonka Napoleona w Strasburgu Ren przebywszy do Karlsruhe pośpieszyła. Przyimował w stolicy swojej Elektor Badeński z całą familią; bito w dzwony, z armat strzelano; na iedney z bram tryumfalnych był napis: Galliarum Augustae. Miasto oświecono. Nazajutrz pożegnawszy Elektora, przy odgłosie armat wyjechała do Stuttgardu. W tém mieście witał Elektor Wurttembergski z przyzwoitą dworu swojego okazałością, który jest w Rzeszy z nayświetniejszych ieden. Po 2. dniowym spoczynku Józefina do Ulm wyiedzie; obywatele czynią do przyjęcia gotowość, ille im pozwala stan dzisiejszy. Z Ulm przez Auszpurę uda się do Munich.

AUSZPURG 3. grudnia. Kupcy nasi, którzy bardzo wiele sukna i różnych potrzeb dostarczyli wojsku Francuzkiemu przy zagaieniu kampanii ter. posyłali deputatów do Napoleona; dotąd iednak zapłaty nie odbierają; dano im wexle do Paryskich bankierów. Marsz. Augereau zostawiający G. Loison z dywizyą wojska w Voralbergu, wszystkie iane do okolic Ulm przyprowadził. Miał wprawdzie pośpieszać do Frankonii; lecz niedawno z Brunn odebrał zalecenie, ażeby się wstrzymał nad brzegiem Dunaju. G. Wolfskehl i Jellachich wojsko swoje przez wiadomą kapitulacyą rozbroione, prowadzą teraz przez Cyrkuł Szwabski do Czech. Z prowincyi Bamberg i Wurtzburg iest wiadomość, iż mieszkańce lekają się wkrócenia wojsk obcych, które ma nastąpić w krótkim czasie. W drugiey stronie półki Elektora Hes-

se Cassel łączy się z żołnierzem Landgraffa Hesse Darmstadt, i do obozu pod Friedberg wytkniętego zgromadzone będą. Jest pogłoska, że w okolicy Tyrolskiej Pongau 300. Francuzów załogą stojących, nocną porą napadli obywatele, i wszystkich pobili. Uwiadomiony o tém zdarzeniu Marsz. Ney 4 t. zbrojnych na exekucyą przysłał.

Dawniej przez Brunn częste odbieraliśmy wiadomości z Tureckich krajów. Od zajęcia pomienionego miasta wojskiem Francuzkiem, nic już nie słyszemy, co czyni Czerni i Serwianie, co Kersylianie i Janczarowie oblężeni w Belgradzie; i jakie rapporta odebrał nowe Selim 3. o powodzeniu wojsk swoich przeciwko Mammelukom i Wehabitom. Dziś wątpliwa rozchodzi się pogłoska, że Paswan Oglou nowe zaczął rozruchy. W obszernym raporcie Arcy X. Karola o bitwach stoczonych z Masseną d. 29. 30. i 31. października, znajdziemy wiadomość dokładną, i jakie wojska z obu stron w rozprawie były, i jakie ich rozłożenie. Prawemu skrzydłu Austryaków hetmanif G. Bellegarde, mając przy sobie 42 bataliony piechoty, 24 szwadrony jazdy; do niego należało bronić Caldiero, zamykać drogę prowadzącą do Tyrolu, i utrzymywać komunikacyą z X. Rosenberg, który część połudn. tej prowincyi zastępował. We środku stał G. Argenteau z 58 batalionami piechoty, 24 szwadronami jazdy; ten bronił stanowiska S. Gregorio i Stefano, gdzie Arcy X. Karol miał główną kwaterę. W tyle blisko była rezerwa z 24 batalionów grenadyerskich złożona. Lewemu skrzydłu dowodził G. Dawidowich, które się składało z 57 batalionów piechoty, 26 szwadronów jazdy; stojąc między Bevilacqua i Chiozza. Francuzka zaś i Włoska armia Masseny liczyła 7 dywizyi, których wodzami byli GG. Verdier, Gardane, Duhesme, Serras, Molitor, Espagne, Rusca. Moc ich niewiadoma; sami dawniej Francuzi powiadali nieraz, że nad brzegiem Adige rzeki Napoleon zgromadził ludu zbrojnego 114 t.

MUNICH 30 listopada. Wielkie przygotowania czynić kazał Elektor Maxymilian w tej stolicy, do przyjęcia małżonki Napoleona, która tu za kilka d. jest spodziewana; w połowie grudnia m. sam rządca Francyi do nas ma przybyć, jeśli ważniejsze dzieła nie zatrzymają w Morawii. Słysząc, że Marsz. Ney z całym wojskiem Francuzkiem, które dziś ma przy sobie, opuściwszy Tyrol, przejdzie do Austrii dla złączenia się z G. Marmont i armią Włoską Masseny; miejsce zaś onego w Tyrolu zastąpią półki Bawarskie, których wiele odeszło do Czech i Morawii, to jest dywizye całe Karg i Minuzzi. Przez Szwabski i nasz cyrkuł nie idą teraz żadne wojska ze Francyi, prócz licznych młodzieńców nowozaciężnych, na dopełnienie regimentów przez wojnę uszczuplonych; niedawno G. Petiet 1700 prowadził.

Według doniesień ze Włoch przysłanych, wojska Francuzkie już osadziły wszystkie prowincye dawniej Weneckie na stałym lądzie, nawet Mestre i inne miejsca najbliższe stolicy Wenecyi. Massena z całą potęgą następuje za Arcy X. Karolem; stanowiska od niego wypróżnione zajął przybyły z Neapolu G. S. Cyr, i podobno tam zostanie dla uważania obrótów liczne garnizonu, który w Wenecyi zostawił Austryacy, zmocnionego wojskiem posiłkowym, które przyszło z Corfou; co gdy się stało, natychmiast Arcy X. rozkazał, ażeby tam będące półki jego morzem przechodziły do Aquileia i Triestu. Ten X. ma przy sobie ogromną potęgę, którą trzyma zawsze zgromadzoną, ażeby scigałemu nieprzyjacielowi odiał chęć atakowania częstego. Miasto zaś Wenecya nie tylko bezpieczne jest od napaści wszelkiej przez liczną załogę i batterye na wyspach wielu założone, ale też jeszcze bardziej przez mnóstwo okrętów zbrojnych, które przystęp Francuzom od lądu i morza zagrażają. Wenetom komunikacye z lądem przecięte, handlu z Włochami żadnego nie mają; żywność, wodę nawet sprowadzać trzeba i Jstryi i Dalmacyi. Zdaie się, iż Arcy X. Karol z armią zmierza do Trieste, dokąd przybyć miała druga dywizya wojsk posiłkowych z RP. Jońskiej.

A U S T R Y A.

OŁOMUNIEC 4 grudnia. Zaczęła się bitwa między wojskiem zprzymierzonym i nieprzyjacielskim, iakosmy doniesli, d. 2. Będzie z naysławniejszych i

naykrwawszych iedną w dziejach świata. Nieskończona w d. 1, rozpoczęła się z nowym uporem d. 2; ciągnęła się d. 3 ieszcze; iak słyhać, będzie ponowiona w d. 4. Dopóki nie wynidą urzędowe z obu stron doniesienia, trudno z daleka patrzącym zgadywać, co się stało; ile razy, do której strony, ważyło się zwycięztwo, do kogo przychyliło się w ostatku. Są pogłoski o wielu t. ludzi poległych, iak wiele nigdy nie zginęło w żadney bitwie od wynalezienia broni ognistej; o wielu Wodzach, którzy się dystyngwowali przed innemi; o drugich którzy w niebezpieczeństwie będąc, chwalebnie z onego wyszli; o zdobytey, straconey, znowu odzyskaney artyleryi i ieńcach. To tylko pewna, iż bitwa zaszła na polach Morawii, przy wioskach Slapanitz, Kobelnitz, Telnitz niedaleko Turas. Twierdzę Ołomuniec wcześniej przygotować kazano do wytrzymania długiey osady. Familia Franciszka z ztąd oddaliła się do Troppau. posłowie zagraniczni przy dworze iego, znajdują się dziś wszyscy w Teschen.

PRESBURG 29 listopada. Prawdziwą zupełnie była wiadomość dawniejsza, iż wojska Francuzkie nie znajdowały się na Węgierskiej ziemi; nawet mieliśmy długo nadzieję, że kraj ten obojętnym zostanie do końca wojny. Odmieniły się okoliczności niespodzianie. G. Palfy nasz kommandant pisał raz ieszcze do Marsz. Davoust, i odpowiedź odebrał od niego; lecz podobno zrozumieć się nie mogli, alboteż rozkazy przeciwne dała zwierzchność naywyższa; ponieważ pierwszy wkrótce opuścił miasto nasze, zostawiając kommandę Austryackiemu Officyerowi Buttner; przeciwnym zaś sposobem wczora ukazało się naprzód 300 huzarów Francuzkich na drugim brzegu Dunaju, i całą zajął okolicę nieprzyjaciela. Wkrótce potem odebrano wiadomość, że 5 t. Francuzkiej piechoty zbliża się ku miastu od Marchfelde. Rząd tutejszy wysłał natychmiast Deputatów do obozu, pytając się czego żądają. Wnet umowę podpisano, która most pływający na Dunaju oddała w ręce nieprzyjacielowi; ten zaś wieczorem wprowadził do Presburga od Neudorf 9 t. żołnierza pod przewodnictwem G. Gaudin, bez odporu żadnego z naszej strony.

Wojsko Francuzkie zachowuje się u nas, iak w Wiedniu i po innych miastach dość spokojnie; postrzegają karność i porządku wodzowie. Lecz gdziekolwiek okiem nie dosięgną, nie obędzie się bez krzywdy na wsiach i w przedmieściach. Mianowicie iednak straszni są obywatelom ludzie wieszający się za wojskiem, od obozów ciągnący z daleka; ci żadnego nie cierpią wędzidla, wszystkiego sobie pozwalając. Wychodziły już kilkakrotne zalecenia od Napoleona, żeby takich imano dla sprawiedliwej i przykładney kary. Zaszły do niego liczne skargi z różnych prowincyi Niemieckich. Nas nie wiemy co czeka w przyszłości. Słyhać, iż Arcy X. Karol przez Croacyą i Sklawoniją ma ciągnąć za Dunaj do Węgier wyższych; tą drogą za nim pośpieszą wojska posiłkowe z Corfou przysłane. Jeżeli do tej potęgi przyłączą się Węgierskie Comitaty, gór Karpatskich bliższe, w których Insurrekcyja do skutku przyszła, spodziewać się trzeba, że w naszym Królestwie otworzy się teatr woienny.

LAYBACH 19 listopada. Arcy X. Karol główną kwaterę wojsk swoich przenosi ku Węgierskiej granicy. Wczora przez miasto nasze ciągnęły niektóre konneregimenta, od wodza przeznaczone do uważania obrótów nieprzyjacielskich w Styrii. D. 12 była bardzo krwawa, zacięta, 8 godzin trwająca rozprawa nad brzegiem rzeki Tagliamento. Massena pod zasłoną 20 armat most postawiwszy, część jazdy ku Austryakom przeprowił. Ta już łamała szyk w tylney straży, gdy regiment Węgierskich huzarów Erdoedy uderzył z boku, i po długim odporze przymusił do prędkiego odwrótu. W tém miejscu Francuzi stracili kilkaset zabitych i ranionych, 60 ieńców.

Tym sposobem Arcy X. Karol kończy marsz odwrotny szczęśliwie, z wielką nie tylko u ziomek, ale też u samych nieprzyjaciół chwałą, którzy głośno uwielbiają przezorność iego. W kampanii terazniejszey krótkiej le cz trudney, ugruntował Wódz Austryacki wysoką o talentach swoich opinią, na dawniejszych wojnach nabytą.